

REPUBLIKA SLOVENIJA
**MINISTRSTVO ZA DELO, DRUŽINO,
SOCIALNE ZADEVE IN ENAKE MOŽNOSTI**

DIREKTORAT ZA DELOVNA RAZMERJA IN PRAVICE IZ DELA

Kotnikova ulica 28, 1000 Ljubljana

T: 01 369 77 08
F: 01 369 78 30
E: gp.mddsz@gov.si
www.mddsz.gov.si

PREDLAGAM VLADI
Urad Vlade RS za komuniciranje

gp.ukom@gov.si

Številka: 1031-186/2013-2
Datum: 25. 3. 2013

Zadeva: Predlagam.vladi.si predlog 4310-90: Invalidi in socialna država

Spoštovani!

Na Ministrstvo za delo, družino in socialne zadeve smo prejeli dopis, posredovan preko spletnega orodja predlagam.vladi.si, v katerem avtor izpostavlja problematiko višine invalidske pokojnine, ki naj bi bila prenizka iz razlogov, ker ima invalidna oseba, zaradi bolezni, višje življenjske stroške kot drugi upokojenci. Avtor zato predlaga, da se pokojninski zakon dopolni s členom, kjer je za invalidske upokojece določena minimalna pokojnina, ki ne sme biti nižja od uradno določenega zneska praga tveganja revščine.

V odgovoru na omenjeni predlog vam z vidika veljavne zakonodaje o pokojninskem in invalidskem zavarovanju posredujemo sledeče pojasnilo:

V zvezi s posredovanimi stališči pojasnjujemo, da pokojninsko in invalidsko zavarovanje v Republiki Sloveniji temelji na zavarovalniškem principu, kar v osnovi pomeni, da je pravica do pokojnine pravica iz pokojninskega in invalidskega zavarovanja, ki izhaja iz minulega dela in **temelji na prispevkih, plačanih v času aktivne dobe zavarovanca** ter da mora obstajati sorazmernost med vplačanimi prispevki in prejemki iz sistema, pokojnina pa naj bi predstavljala nadaljevanje oziroma nadomeščanje dohodka, ki ga je zavarovanec prejemal tekom aktivne dobe.

Potrebno pa je dodati, da sistem pokojninskega zavarovanja v RS vendarle ni čisti »zavarovalniški« sistem, temveč gre za sistem, ki temelji tudi na **načelih vzajemnosti in solidarnosti**. Načelo intrageneracijske solidarnosti oziroma redistribucije naš pokojninski sistem zagotavlja z omejitvijo najvišje pokojninske osnove oz. osnove za odmero pokojnine, kar posledično pomeni pri osebah z višjimi dohodki nižjo nadomestitveno stopnjo ob hkratnem dejstvu, da osnova za plačilo prispevkov ni omejena. Sedanja ureditev je predvsem posledica dejstva, da je v sistemu močno prisoten sistem solidarnosti med posamezniki oziroma redistribucije znotraj posamezne generacije, ki je sicer značilen za socialne transferje, kar pa pokojnine seveda niso. V sistemu so tako vgrajene vertikalna solidarnost med generacijo aktivnih in upokojenih (prispevki so obvezni in proporcionalni glede na prispevno osnovo; zavarovanci z višjimi plačami oziroma dohodki plačujejo prispevke od osnov, ki navzgor niso omejene, medtem ko se njihove pravice limitirajo z določitvijo najvišje pokojninske osnove), horizontalna solidarnost med upokojenci (maksimalno razmerje med pokojninami za enako dolgo dobo zavarovanja 1:4) in solidarnost med upokojenci, ki so se upokojili v različnih obdobjih. Pri invalidski upokojitvi pa je solidarnost vpeljana še v višji meri kot pri starostni pokojnini, saj pokojnina ni odmerjena zgolj od dosežene pokojninske dobe (prišteta doba,

minimalni odmerni odstotki ob nastopu invalidnosti pred 65. letom starosti, pridobitev pravice ob nižji zavarovalni dobi od 15 let, itd.)

Na gmotni položaj invalidskih upokojencev tako neposredno vplivajo odmera pokojnine od **najnižje** oziroma **najvišje pokojninske osnove**, zagotovljena najnižja pokojnina, ter posebnega načina odmere invalidske pokojnine v višini 36 odstotkov (moški) ali 39 odstotkov ženske, če je invalidnost nastala pred starostjo 65 let, če pa je nastala po tej starosti pa najmanj v višini 26 odstotkov pokojninske osnove. Če je invalidnost posledica poklicne bolezni ali poškodbe pri delu, pa se pokojnina ne glede na dopolnjeno pokojninsko dobo odmeri najmanj v višini 57,25 odstotka od pokojninske osnove.

Načeli vzajemnosti in solidarnosti sta tako načeli, ki posameznikom, ki so imeli v svojem aktivnem obdobju zelo nizke plače, zaradi česar s svojimi vplačili ne bi dosegli niti minimalne pokojnine, omogoča, da se upokojijo s pokojnino, odmerjeno od najnižje pokojninske osnove, ki pri teh posameznikih nastopa v funkciji socialnega korektiva. Zaradi načela solidarnosti ali redistribucije se tem zavarovancem torej zagotavljajo **višje pravice, kot bi jim pripadale glede na pokojninsko dobo in višino plačanih prispevkov, ravno tako so priznane višje pravice zaradi dejstva, da odmerni odstotki niso odvisni zgolj od dejansko dosežene pokojninske dobe**. Za razliko, ki jo te osebe prejmejo med pokojnino, ki bi ustrezala njihovim prispevkom in pokojnino, ki jo garantira obvezni (javni) pokojninski sistem, je potrebno zagotoviti finančna sredstva, ki pa gredo deloma v škodo posameznikom, ki so plačevali prispevke, ki presegajo najvišjo pokojninsko osnovo, deloma pa v breme države. Ker je v slovenskem javnem pokojninskem sistemu višina pokojnine z zakonom omejena tako navzdol kot navzgor in **je najvišja pokojnina preko najvišje pokojninske osnove limitirana s 4-kratnikom najnižje pokojninske osnove**, se vsa finančna sredstva, ki jih ti posamezniki s prispevki preplačajo, prerazporedijo znotraj sistema in z vidika posameznika nastopajo kot davčni odtegljaj. Ker pa ne glede na navedeno še vedno zmanjka finančnih sredstev za izplačilo vseh pravic, ki se financirajo iz javnega pokojninskega sistema, razliko doplača država. Osebe z višjimi dohodki, ki bi glede na kriterije imele pokojnino višjo od maksimalno določene, prejmejo torej pokojnino v maksimalno določeni višini, torej manj, kot bi prejimali, če bi bila pokojnina odvisna zgolj od plačila prispevkov. **Na ta način v skladu s solidarnostnim načelom zagotavljajo sredstva za osebe z nižjimi dogodki tekom aktivne dobe, kar prispeva k višji socialni varnosti upokojencev**. Sistem obveznega pokojninskega zavarovanja je tako tudi solidarno naravnan, vendar pa ne gre spregledati, da gre vendarle za sistem na podlagi zavarovanja, v katerem mora biti do določene mere spoštovana tudi višina prispevka posameznika med aktivno dobo.

V zvezi s posredovanimi stališči pa pojasnujemo še, da glede na zadnje znane podatke meje praga tveganja revščine (statistični podatki SURS za leto 2011 pod 600 eurov na odraslega člana družine), najnižje invalidske pokojnine za 40 let pokojninske dobe ne dosegajo tega praga, vendar pa je dejstvo, da meje praga tveganja revščine, ki je postavljena na podlagi statističnih podatkov, ni dosegala niti minimalna plača. Glede na to, da je pokojnina odraz plačanih prispevkov in je odvisna tudi od zavarovalne osnove, saj gre pri pokojninskem sistemu za sistem zavarovanja, ki kljub elementom solidarnosti in vzajemnosti temelji predvsem na zavarovalnem principu, je tako nemogoče pričakovati, da bo pokojnina, za katero so bili prispevki plačani od zavarovalne osnov, nižjih od meje praga tveganja revščine, višja kot pa sama zavarovalna osnova in torej višja od meje praga tveganja revščine. **Hkrati pojasnujemo tudi, da je stopnja tveganja revščine delež oseb, ki živijo v gospodinjskih v neto ekvivalentnim dohodkom pod pragom tveganja revščine. Prag tveganja revščine je določen relativno, na podlagi distribucije dohodka, zato bolj kot samo revščino meri neenakost znotraj populacije. Osebe, ki živijo pod pragom tveganja revščine, so v slabšem položaju od drugih, ni pa nujno, da živijo v pomanjkanju. Poudariti je potrebno tudi, da se stopnja tveganja revščine ugotavlja za celotno gospodinjsvo, kar pomeni, da bi po logiki avtorja morali višino pokojnine prilagajati strukturi gospodinjsva ter celotnim dohodkom gospodinjsva, kar pa bi bilo v nasprotju z načeli pokojninskega sistema, po katerem morata dva zavarovanca za enako dolgo pokojninsko dobo ter enako pokojninsko osnovo prejeti enako višino pokojnine, ne glede na strukturo njunega**

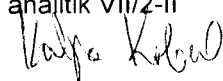
gospodinjstva. Glede na trenutno situacijo, ko denarja zaradi finančne krize ni ter se tudi druge višine pravic, ki se financirajo v celoti ali delno iz proračuna, ne povišujejo, pa višanja pokojnin ni mogoče pričakovati.

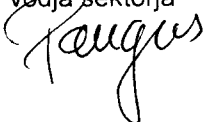
V zvezi z razlogom za zvišanje invalidskih pokojnin, ki jih navaja avtor (višji življenjskih stroškov invalidskih upokojencev napram ostalim upokojencem) pa pojasnjujemo, da pri invalidski pokojnini dejansko niso upoštevani stroški, ki med posameznimi upokojenci nihajo, saj gre ne nazadnje v večini primerov za individualne stroške in individualne potrebe, ki pri sistemskih zakonih ne morejo biti upoštevane kot splošno pravilo. Dejstvo je, da imajo določeni starejši upokojenci lahko, kljub temu da niso upokojeni kot invalidi, zaradi različnih zdravstvenih težav višje stroške, kot jih imajo drugi upokojenci (lahko tudi invalidsko upokojenih posameznikov), vendar pa teh okoliščin pri višini pokojnine ni mogoče upoštevati, saj je potrebno imeti oblikovane enotne kriterije tako za pridobitev pravice do pokojnine kot tudi za določanje višine pokojnine, pri čemer pa morajo biti upoštevani predvsem višina vplačanih prispevkov ob, kot že zgoraj omenjeno, nekaterih solidarnostnih pravilih. Višina pokojnine tako ne more biti odvisna od individualnih stroškov posameznika oziroma od morebitno povišanih stroškov, ki jih imajo posamezniki iz različnih razlogov, lahko pa se za kritje povišanih potreb invalidnih oseb oblikujejo druge pravice v okviru zakonodaje s področja varstva invalidov, saj imajo ne nazadnje povišane potrebe lahko tako invalidi, ki so se invalidsko upokojili, kot tudi invalidi, ki invalidko niso upokojeni. V okviru pokojninskega in invalidskega sistema pa za vse upokojence obstaja pravica oziroma dodatek, ki posamezniku pripada, če ima povišane potrebe, ker mu je za zagotavljanje osnovnih življenjskih potreb nujna stalna pomoč in postrežba drugega, to je dodatek za pomoč in postrežbo. Pri predmetni pravici pa so tako upoštevane potrebe določenih posameznikov, saj so le-ti lahko upravičeni do tega dodatka, če sami niso zmožni opravljati večine ali vseh osnovnih življenjskih potreb. Strinjamo sicer se, da imajo določene invalidne osebe lahko višje stroške naproti ostalim posameznikom, vendar pa menimo, da predmetna tematika ne more biti obravnavana tako, da bi vplivala na višino invalidske pokojnine, saj gre za individualno okoliščino, ki bi jo bilo smiselno obravnavati v okviru zakonodaje s področja invalidskega varstva, pokojnina pa je pravica iz zavarovanja, ki posamezniku pripada na podlagi plačanih prispevkov in se tako določi na osnovi predhodnega plačila prispevkov in ne na podlagi individualnih okoliščin posameznikov, povišani izdatki posameznikov pa so lahko upoštevati v okviru pravice za pomoč in postrežbo v primeru, ko posameznik ni zmožen sam opravljati večine ali vseh osnovnih življenjskih potreb.

V zvezi z navajanjem avtorja o dolžnosti zakonodajalca do zvišanja pokojnin zaradi načela socialne države, pa pojasnjujemo, da se načelo socialne države udejanja tudi z drugimi pravicami in ne zgolj s pravico do pokojnine, kar pomeni, da celotni sistem mora zagotavljati določeno socialno varnost posameznikov. Glede na to, da gre pri pokojninskem zavarovanju že po Ustavi RS za zavarovalni sistem, pri katerem je pokojnina vezana na vplačilo prispevkov in naj bi v določeni meri zagotavljati kontinuiteto življenjskega standarda, ki ga je imel zavarovanec v aktivni dobi (dohodkovna varnost) in da je pokojnina odvisna tudi od zavarovalne osnove, je tako nemogoče pričakovati, da bo pokojnina, za katero so bili prispevki plačani od zavarovalne osnov, nižjih od meje praga tveganja revščine, višja, kot pa sama zavarovalna osnova in torej višja od meje praga tveganja revščine.

S spoštovanjem.

Pripravila:
Katja Kobal
analitik VII/2-II

dr. Andraž Rangus, podsekretar
vodja sektorja

Peter Pogačar
GENERALNI DIREKTOR